

The background of the cover is a dark blue gradient. In the top right corner, there is a diagonal line of white stars, similar to the European Union flag. In the center, there is a blurred image of the OSCE logo, which consists of the letters 'OSCE' in a stylized font, with 'Office for Security and Co-operation in Europe' written below it. The logo is tilted and appears to be on a flag or document.

OSCE KODEKS PONAŠANJA

U VOJNOPOLITIČKIM ASPEKTIMA SIGURNOSTI

Bosna i Hercegovina

KODEKS PONAŠANJA U VOJNOPOLITIČKIM ASPEKTIMA SIGURNOSTI

Značaj OSCE Kodeksa ponašanja u vojnopoličkim aspektima sigurnosti

OSCE Kodeks ponašanja u vojnopoličkim aspektima sigurnosti usvojen je 1994. godine kada su mnoge evropske demokratije u nastajanju prolazile kroz proces tranzicije. Putem jasnog definiranja normi koje su uspostavile stabilne evropske demokratije o ulogama i funkcijama svojih državnih sigurnosnih institucija, Kodeks ponašanja je doprinio u vođenju urednog procesa tranzicije za evropske države koje su nastojale razviti demokratske vlade i odgovarajuće odbrambene i sigurnosne institucije.

Danas su odredbe Kodeksa ponašanja i dalje posebno značajne u vrijeme kada su odbrambene i sigurnosne snage angažovane u misijama koje se razlikuju od onih u prošlosti, odnosno protiv protivnika koji nije samo neprijateljska vojska. Sa ovim u vezi, Kodeks ponašanja također uspostavlja jasne smjernice za ponašanje u radu u današnjem sigurnosnom okruženju.

Kao što je to slučaj za ostalih 55 zemalja učesnica, Bosna i Hercegovina je obavezala svoje zvaničnike da vrše demokratsku političku kontrolu svoje vojske i snaga unutrašnje sigurnosti, uključujući obavještajne službe i policijske snage. Također obavljaju aktivnosti da u svakom trenutku održe efikasnu kontrolu vojske i sigurnosnih snaga putem ustavno uspostavljenih organa kojima je data demokratska svrha.

OSCE Misija u Bosni i Hercegovini
Odjel za sigurnosnu saradnju
Sarajevo, 2007. godine

Organizacija za
sigurnost i saradnju u Evropi

KODEKS PONAŠANJA U VOJNOPOLITIČKIM ASPEKTIMA SIGURNOSTI

Budimpešta, 3. decembar 1994.

**Program za trenutno
djelovanje serije, broj: 7**

Bilješka: Ovaj dokument usvojen je na 91. plenarnoj sjednici Specijalnog komiteta CSCE-ovog Foruma za sigurnosnu suradnju u Budimpešti, 3. decembra 1994. godine (referenca FCS/Službene novine, broj: 94)

DOC. FCS/1/95
3. februar 1994. godine
Original: engleski jezik
Korigovana verzija, 21. decembar 1994. godine

KODEKS PONAŠANJA U VOJNOPOLITIČKIM ASPEKTIMA SIGURNOSTI

UVOD

Države članice Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi (CSCE) su

priznavajući potrebu za poboljšanjem suradnje u oblasti sigurnosti, putem daljnjeg poticaja normi odgovornog i kooperativnog ponašanja u oblasti sigurnosti,

potvrđujući da ništa u ovom Kodeksu ne umanjuje vrijednost i primjenjivost svrhe i načela Povelje Ujedinjenih naroda, ili drugih odredbi međunarodnog prava,

ponovno potvrđujući neumanjenu valjanost vodećih načela i zajedničkih vrijednosti Helsinškog završnog akta, Pariške povelje i Helsinškog dokumenta iz 1992. godine, a koji uključuju uzajamnu odgovornost država jedne prema drugoj i vlada prema svojim narodima, kao i valjanost drugih obaveza Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi,

usvojile su sljedeći Kodeks ponašanja u vojnopoličkim aspektima sigurnosti:

I

1. Države članice naglašavaju da je puno poštivanje svih načela Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi, koji su uključeni u Helsinškom završnom aktu, te provedba, u dobroj vjeri, svih obaveza preuzetih u sklopu Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi, od temeljne važnosti za stabilnost i sigurnost, te, shodno tome, sačinjava predmet direktne i zakonske brige za svaku od njih.

2. Države članice potvrđuju trajnu valjanost svog sveobuhvatnog koncepta sigurnosti, kao što je naznačeno u Završnom aktu, a koji stavlja u suodnos održavanje mira i poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda. Koncept povezuje ekonomsku suradnju na zaštiti okoline s miroljubivim odnosima među državama.

3. Države ostaju u uvjerenju da je sigurnost nedjeljiva, i da je sigurnost svake od njih nerazdvojivo vezana za sigurnost svih ostalih. One neće unapređivati svoju sigurnost na račun sigurnosti drugih država. Slijedit će svoje vlastite interese sigurnosti, u skladu sa zajedničkim naporom za unapređivanje sigurnosti i stabilnosti na području Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi, i šire.

4. Potvrđujući svoje međusobno poštivanje, ravnopravnost i individualnost, kao prava koja su svojstvena suverenitetu i njime obuhvaćene države članice temeljit će svoje međusobne sigurnosne odnose na principu suradnje. One naglašavaju da u tom pogledu ključnu ulogu ima CSCE. One će nastaviti razvijati komplementarne i međusobno potpomagajuće institucije, koje uključuju evropske i transatlantske organizacije, multilateralne i bilateralne obaveze, te razne oblike regionalne i subregionalne suradnje. Države članice će surađivati u osiguravanju sigurnosnih mjera, koje će biti u skladu s načelima Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi i obavezama ovog Kodeksa.

5. Države su čvrsto odlučile solidarno djelovati u slučaju da se prekrše pravila i obaveze CSCE-a i omogućiti usuglašene odgovore u slučaju prijetnje sigurnosti, s kojom bi se mogle suočiti. One će se odmah savjetovati, u skladu s njihovim obavezama u sklopu Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi, s državom članicom koja traži pomoć u ostvarenju svoje individualne ili kolektivne samoodbrane. One će zajedno razmotriti prirodu prijetnje, i radnje koje bi mogle biti potrebne za odbranu njihovih zajedničkih vrijednosti.

II

6. Države članice neće podržavati terorističko djelovanje u bilo kojem obliku, i poduzet će primjerene mjere kako bi spriječile i suzbijale terorizam u svim njegovim oblicima. One će u potpunosti surađivati u suzbijanju prijetnje od terorističkih aktivnosti putem provedbe međunarodnih instrumenata i obaveza o kojima su se s tim u vezi usuglasile. One će posebno poduzeti korake, kako bi ispunile zahtjeve međunarodnih sporazuma kojima su se obavezale da će sudski goniti ili izručiti teroriste.

III

7. Države članice potvrđuju da su sva načela Helsinškog završnog akta od prvenstvene važnosti, i prema tome će ona biti jednako i bezrezervno primjenjiva, a svako od njih bit će tumačeno u kontekstu s drugima.

8. Države članice neće pružiti pomoć ili pomagati države koje su prekršile svoje obaveze za uzdržavanjem od prijetnje ili upotrebe sile protiv teritorijalnog integriteta ili političke neovisnosti bilo koje države, ili koje su na bilo koji način nedosljedne u vezi s Poveljom Ujedinjenih naroda i Deklaracijom o načelima vodećih odnosa između država članica, sadržanim u Helsinškom završnom aktu.

IV

9. Države članice ponovno potvrđuju inherentno pravo, kako je priznato u Povelji Ujedinjenih naroda, na individualnu i kolektivnu samoodbranu.

10. Svaka država članica, imajući na umu legitimne sigurnosne obaveze drugih država, slobodna je sama odrediti svoje sigurnosne interese na temelju suverene jednakosti, te ima pravo slobodno odabrati svoje vlastite sigurnosne aranžmane, u skladu sa međunarodnim pravom i obavezama sadržanim u načelima i ciljevima KESS-a.

11. Države članice imaju suvereno pravo biti, odnosno ne biti, članice međunarodnih organizacija, kao i biti, odnosno ne biti, strana u bilateralnim ili multilateralnim ugovorima, uključujući ugovore o savezima; one isto tako imaju pravo promijeniti svoj status u ovom pogledu, što podliježe relevantnim sporazumima i procedurama. Svaka država članica poštivat će prava svih ostalih u ovom pogledu.

12. Svaka država članica uzdržavat će samo onoliko vojnih kapaciteta koji su u srazmjeru s njihovim individualnim ili kolektivnim legitimnim potrebama sigurnosti, uzevši u obzir svoje obaveze u skladu s međunarodnim pravom.

13. Svaka država članica odredit će svoje vojne kapacitete na temelju državnog demokratskog postupka, imajući na umu legitimnu sigurnosnu brigu ostalih država, kao i potrebu za pružanjem doprinosa međunarodnoj sigurnosti i stabilnosti. Nijedna država članica neće pokušati uspostaviti vojnu nadmoć nad nekom drugom državom članicom.

14. Država članica može postaviti svoje oružane snage na teritorij druge države članice u skladu s njihovim međusobno, slobodnom voljom dogovorenim sporazumom, kao i u skladu s međunarodnim pravom.

V

15. Države članice provest će u dobroj namjeri svaku od svojih obaveza na području kontrole naoružanja, razoružanja i izgradnje povjerenja i sigurnosti, kao značajnog elementa njihove nedjeljive sigurnosti.

16. S namjerom poboljšanja sigurnosti i stabilnosti na području Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi, države članice potvrđuju da će slijediti svoje obaveze u kontroli naoružanja, razoružanja, mjerama izgradnje povjerenja i sigurnosti.

VI

17. Države članice obavezuju se na suradnju, uključujući i da kroz razvoj zdravih ekonomskih uvjeta, kao i uvjeta okoline, izbjegniju napetosti koje mogu dovesti do sukoba. Izvori takvih napetosti uključuju narušavanje ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i drugih obaveza u okviru ljudske dimenzije, izražavanja agresivnog nacionalizma, rasizma, šovinizma, ksenofobije i antisemitizma, koji isto tako ugrožavaju sigurnost.

18. Države članice naglašavaju važnost, kako ranog otkrivanja mogućih sukoba, tako i njihovih udruženih napora u oblasti sprečavanja sukoba, postupanja u kriznim situacijama i mirnog rješavanja sporova.

19. U slučaju oružanog sukoba, one će nastojati omogućiti efikasnu obustavu neprijateljstva, i nastojati stvoriti uvjete koji pogoduju političkom rješenju sukoba. One će surađivati u podršci humanitarne pomoći, kako bi olakšale patnje civilnog stanovništva, uključujući olakšanje kretanja osoblja i sredstava namijenjenih za takve zadatke.

VII

20. Države članice smatraju demokratski politički nadzor vojnih, paravojnih (i snaga unutarnje sigurnosti, kao i obavještajnih službi) i policije neodvojivom sastavnicom stabilnosti i sigurnosti. One će i nadalje pomagati integraciju svojih oružanih snaga s civilnim društvom, kao važan izraz demokracije.

21. Svaka država članica u svako će doba omogućiti i održati efikasno upravljanje i nadzor svojih vojnih, paravojnih i sigurnosnih snaga od strane ustavno postavljenih vlasti, koje imaju demokratski legitimitet. Svaka država članica osigurat će nadzor, kako bi se garantiralo da takve vlasti izvršavaju svoje ustavne i zakonske odgovornosti. One će jasno odrediti zadatke i uloge takvih snaga i njihovu obavezu da djeluju samo unutar ustavnog okvira.

22. Svaka država članica osigurat će zakonsko odobrenje za troškove odbrane. Svaka država članica, uz dužno poštivanje potreba državne sigurnosti, iskazat će suzdržanost za svoje troškove za vojsku, i osigurat će transparentnost i pristup javnosti informacijama, koje se odnose na oružane snage.

23. Svaka država članica će, uz omogućenje pojedinim članovima službe korištenja njegovih ili njezinih građanskih prava, osigurati političku neutralnost svojih oružanih snaga, kao takvih.

24. Svaka država članica omogućit će i podržati mjere, kako bi se zaštitila od nehotičnog i neovlaštenog korištenja vojnih sredstava.

25. Države članice neće trpjeti ili podržavati snage koje nisu odgovorne prema, ili nadzirane od njihovih ustavno uspostavljenih vlasti. Ukoliko država članica nije u mogućnosti izvršiti svoje ovlasti nad takvim snagama, može tražiti savjetovanje unutar Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi, kako bi bili razmotreni koraci koje je potrebno poduzeti.

26. Svaka država članica osigurat će da se, u skladu sa svojim međunarodnim obavezama, njezine paravojne snage suzdrže od stjecanja viška borbenih mogućnosti od onih za koje su utemeljene.

27. Svaka država članica osigurat će da regrutiranje, ili poziv osoba u službu u vojnim, paravojnim i sigurnosnim snagama, budu dosljedni s njihovim dužnostima i obavezama u smislu poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

28. Države članice navest će u svojim zakonima ili drugim relevantnim dokumentima prava i dužnosti pripadnika oružanih snaga. One će razmotriti uvođenje oslobađanja od vojne službe ili alternative vojnoj službi.

29. Države članice učinit će općedostupnim međunarodno humanitarno ratno pravo u svojim državama. One će odražavati, u skladu sa državnom praksom, svoje obaveze u tom području, kroz programe za vojnu obuku, i kroz pravila.

30. Svaka država članica uputit će svoje pripadnike oružanih snaga u međunarodno humanitarno pravo, uloge, konvencije i obaveze koji se moraju poštivati u vojnim sukobima, i osigurat će da takve osobe budu svjesne da su pojedinačno odgovorne, prema državnim i međunarodnim zakonima, za svoja djela.

31. Države članice osigurat će da pripadnici oružanih snaga kojima su dodijeljene komandne ovlasti, obavljaju službu u skladu s odgovarajućim državnim, kao i međunarodnim pravom, te da budu svjesni da oni mogu biti smatrani pojedinačno odgovornim prema tim zakonima za nezakonito obavljanje službe, i da se naređenja, u suprotnosti sa državnim i međunarodnim zakonima, ne smiju izdavati. Odgovornosti pretpostavljenih ne isključuju podređene od bilo koje njihove pojedinačne odgovornosti.

32. Svaka država članica osigurat će da pojedinci vojnih, paravojnih i sigurnosnih snaga budu u mogućnosti uživati i izvršavati svoja ljudska prava i

temeljne slobode, koji su navedeni u dokumentima CSCE-a i međunarodnom pravu, u suglasnosti s odgovarajućim ustavnim i zakonskim odredbama i sa zahtjevima službe.

33. Svaka država članica omogućit će odgovarajuće zakonske i administrativne postupke, kako bi zaštitila prava svih pripadnika svojih snaga.

VIII

34. Svaka država članica osigurat će da se njihovim oružanim snagama, u miru i ratu, zapovijeda, upravlja, uvježbava, te da budu opremane na način koji je dosljedan odredbama međunarodnog prava, kao i pojedinim njihovim dužnostima i obavezama koje se odnose na upotrebu oružane snage u oružanom sukobu, uključujući, kao primjenjive, Hašku konvenciju iz 1907. i 1954., Ženevsku konvenciju iz 1949., i njezin Dodatni protokol iz 1977., kao i Konvenciju o upotrebi pojedinih konvencionalnih naoružanja iz 1980. godine.

35. Svaka država članica će osigurati da njezina odbrambena politika i doktrina budu u skladu sa međunarodnim pravom, koje se odnosi na upotrebu oružanih snaga, uključujući i oružani sukob, a prema odgovarajućim obavezama ovog Kodeksa.

36. Svaka država članica će osigurati da bilo koja odluka, koja se donosi za upotrebu njezinih vojnih snaga za unutarnje sigurnosne zadatke, bude donesena u skladu s ustavnim načelima. Takve odluke propisat će zadatke oružanih snaga, osiguravajući da one budu izvršene pod efikasnom kontrolom ustavno uspostavljenih vlasti i podložne zakonskoj kontroli. Ukoliko pribjegavanje sili ne može biti izbjegnuto u izvršenju unutarnjih sigurnosnih zadataka, svaka će država članica osigurati da njezina upotreba bude primjerena s potrebama za provedbu. Oružane snage dužne su poduzeti mjere, kako bi spriječile povrede civila ili uništavanje njihovog vlasništva.

37. Države članice neće upotrijebiti oružane snage kako bi ograničile mirno i zakonsko izvršenje ljudskih građanskih prava osoba kao pojedinaca, ili kao predstavnika grupa, niti kako bi im uskratile njihov vjerski, kulturni, jezički i nacionalni identitet.

IX

38. Svaka država članica odgovorna je za provedbu ovog Kodeksa. Ako bude zahtijevano, država članica dat će odgovarajuće pojašnjenje vezano za provedbe ovog Kodeksa. Odgovarajuća tijela Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi, mehanizmi i procedure, bit će upotrijebljeni za provjeru, ispitivanje i poboljšanje, po potrebi, provedbe ovog Kodeksa.

X

39. Propisi prihvaćeni u ovom Kodeksu ponašanja politički su obavezujući. U skladu s tim, ovaj Kodeks nije moguće registrirati pod članom 102 Povelje Ujedinjenih naroda. Ovaj Kodeks stupit će na snagu 01.01.1995. godine.

40. Ništa u ovom Kodeksu ne mijenja prirodu i sadržaj obaveza koje stoje u drugim dokumentima Konferencije za sigurnost i suradnju u Evropi.

41. Države članice nastojat će osigurati da njihovi relevantni unutarnji dokumenti i procedure ili, gdje je to moguće, zakonska sredstva, navedu obaveze koje stoje u ovom Kodeksu.

42. Tekst Kodeksa bit će objavljen u svakoj državi članici, koja će ga razdijeliti i učiniti ga pristupačnim u najvećoj mogućoj mjeri.

RAZMJENA INFORMACIJA O OSCE KODEKSU PONAŠANJA U VOJNOPOLITIČKIM ASPEKTIMA SIGURNOSTI

Zemlje učesnice će dostaviti odgovarajuće informacije (uključujući dokumente gdje je to potrebno) o slijedećim pitanjima:

1. Odgovarajuće mjere za spriječavanje i borbu protiv terorizma, posebno učešće u međunarodnim sporazumima u tu svrhu (paragraf 6)
 - a) Lista međunarodnih sporazuma, uključujući sve UN konvencije i protokole koji se odnose na terorizam, čiji je država učesnica član;
 - b) Pristup i učešće u drugim multilateralnim i bilateralnim sporazumima ili mjerama koje se preduzimaju u spriječavanju i borbi protiv terorističkih aktivnosti;
 - c) Državne mjere, uključujući zakone, preduzete radi provođenja međunarodnih sporazuma, konvencija i protokola koji su naprijed pomenuti;
 - d) Informacije o državnim naporima u sprečavanju i borbi protiv terorizma, uključujući odgovarajuće informacije o zakonodavstvu izvan UN konvencija i protokola (na primjer u odnosu na finansiranje terorističkih grupa);
 - e) Uloge i misije oružanih snaga i snaga sigurnosti u spriječavanju i borbi protiv terorizma.
2. Opis državnog procesa planiranja i donošenja odluka, uključujući ulogu parlamenta i ministarstava, u određivanju/odobranju:
 - a) pozicija vojske;
 - b) odbrambenih troškova;

(paragraf 13, 22)

3. Opis

- a) Ustavno uspostavljenih procedura za osiguranje efikasne demokratske kontrole vojske, paravojnih i snaga unutarnje sigurnosti, kao i obavještajnih službi i policije;
- b) Ustavno uspostavljenih organa/institucija odgovornih za demokratsku kontrolu vojske, paravojnih i snaga sigurnosti;
- c) Uloge i misije vojske, paravojnih i snaga sigurnosti kao i kontrola osiguranja djelovanja samo unutar ustavnog okvira;
- d) Javni pristup informacijama koje se odnose na oružane snage.

(Paragraf 20, 21, 22)

4. Stacioniranje oružanih snaga na teritoriji drugih država učesnica u skladu sa slobodno sklopljenim ugovorima i u skladu sa međunarodnim pravom.

(Paragraf 14)

5. Opis

- a) Procedura za regrutovanje ili pozivanje osoblja za služenje u vojnim, paravojnim i snagama sigurnosti, ukoliko se primjenjuju;
- b) Izuzeća ili alternative za obaveznu vojnu službu;
- c) Zakonske i administrativne procedure koje štite prava personala svih snaga.

(Paragraf 27, 28, 33)

6. Instrukcije iz međunarodnog humanitarnog prava i drugih međunarodnih pravila, konvencija i obaveza kojima se upravlja oružanim sukobima, a koje su uključene u programe i pravila vojne obuke.

(Paragraf 29, 30)

7. bilo kakve druge informacije.

www.oscebih.org